Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀλειμμάτωμαν τό, Πόντ. (Σάντ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ ῥ. *ἀλειμματώνω*.

Ἄρτυσις φαγητοῦ διὰ λίπους ἔνθ' ἀν.: *Τῇ φασεῖ τ' ἀλειμμάτωμαν.*

ἀλειμματώνω Πόντ. (Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.) *ἀλ'μματώνου* Θράκ. (Μάδυτ.) *'λειμμώνω* Ἀπουλ. (Καλημ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἄλειμμα*. Τὸ *'λειμμώνω* ἐκ τῆς ὀνομαστ. τοῦ ἑνικοῦ.

1) Ἀρτύω φαγητὸν διὰ λίπους Πόντ. (Σάντ. Χαλδ.) **β)** Ἀλείφω ἢ κηλιδώνω τι διὰ λίπους Πόντ. (Τραπ. κ. ἀ.) **γ)** Ἀλείφω Ἀπουλ. (Καλημ.): *Τόνε 'λειμμώνει μάλι.* **2)** Παχύνω, καθίσταμαι εὐτραφής, συνήθως ἐπὶ ζῴων Θράκ. (Μάδυτ.): *Ἂς τοὺ σφάξουμι τοὺ πρόβατού μας, γιατὶ πουλὺ ἀλ'μμάτουσι.*

ἀλειμμοφωτιὰ ἡ, ἀμάρτ. *ἀλειμμουφουτιὰ* Θράκ. *ἀλ'μμουφουτιὰ* Θράκ.

Ἐκ τῶν οὐσ. *ἄλειμμα* καὶ *φωτιά*. Τὸ α΄ συνθετ. ἐκ τῆς ὀνομαστ. τοῦ ἑνικοῦ.

Ἀλειμματοκέρι, ὃ ἰδ.

ἀλειὸ τό, Σῦρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἀλειά*.

Ἁλιεία: *Πάμε 'ς τ' ἀλειό.* Συνών. *ἀλειὰ* **1**.

ἀλείπαστος ἐπίθ. Πελοπν. (Καρδαμ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. **λειπαστὸς* < *λειπάζω*.

Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ λείψῃ, ἀναπόφευκτος.

ἀλειτούργητος ἐπίθ. κοιν. *ἀλειτούργητους* Λυκ. (Λιβύσσ.) *ἀλουτούργητος* Ἰων. (Κρήν.) Μεγίστ. Σύμ. *ἀλουτούρκητος* Κύπρ. Ρόδ. *ἀλειτούρζητος* Κάλυμν. *ἀλειτρούγητος* Κρήτ. Πελοπν. (Λάστ.) κ. ἀ. *ἀλειτρούητος* Ἤπ. Ἴος Κάσ. Κρήτ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πελοπν. (Μεσσ.) κ. ἀ. *ἀλουτρούητος* Κέρκ. (Ἀργυρᾶδ.) Νίσυρ. *ἀλειτούργ'γους* Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ἀ.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. *ἀλειτούργητος* = ἀπηλλαγμένος λειτουργιῶν, ἤτοι βαρειῶν τινων δημοσίων εἰσφορῶν. Αἱ σημεριναὶ σημ. ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς λατρείας.

1) Παθ. ὁ μὴ λειτουργούμενος, ὁ ἄνευ λειτουργίας μένων, ἐπὶ ναοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν τελεῖται λειτουργία κοιν.: *Ἐκκλησιὰ ἀλειτούργητη* πολλαχ. *Ἐμ' κι ἀλειτούργ'γ' ἡ ἰκκλησιά μας τὴν Κυριακὴ* Αἰτωλ. *Ὁλόδροσες πρασινάδες καὶ χλωρασιὲς κρύβουν 'ς τὰ χλοερὰ βάθη τους τὸ ἐκκλησιδάκι τὸ ἀλειτούργητο* ΚΠασαγιάνν. Μοσχ. 116 ‖ Ἆσμ.

Ἐμίσσεψες καὶ μ' ἄφησες σὰν βιόλα μαραμμένη,
σὰν ἐκκλησιὰ ἀλειτούργητη, σὰν χώρα γκρεμισμένη

Πελοπν. (Ἀργολ.)

Σηκώνεται τσ' ἔ λυερὴ σὰν παραλοϊσμένη,
σὰν ἐκκλησιὰ ἀλουτούργητη, σὰν κάστρο κουρσεμένο

Μεγίστ.

Ὅπου μ' ἐφίλειε τσ' ἤλεε ποτὲ δὲ μ' ἀπαρνειέται
τσαὶ τώρα μ' ἀπαρνήθητσε σὰν καλαμιὰ 'ς τὸν κάμπο,
σὰν ἐκκλησιὰ ἀλειτρούητη, σὰ χώρα κρουσεμένη

Ἴος

Ἔρημον, ἀλουτούρκητον τσῃ ἀπὸ πολλοῦ κλεισμένον,
μέσα 'ς τ' ἀγκάθκια τὰ πυκνὰ φραμένον τσαὶ χωσμένον

(ἐνν. τὸ ἐκκλησιδάκι) Κύπρ. **β)** Ὁ μὴ καθιερωθείς, ὁ μὴ ἁγιασθεὶς διὰ λειτουργίας πολλαχ.: *Ἀλειτούργ'γ' εἰκόνα* Αἰτωλ. Ἡ σημ. καὶ μεσν. Πβ. Νομοκάν. 1,87 (ἔκδ. JCotelerius) «εἴ τις ἱερεὺς οὐ λειτουργήσει, ἀλλὰ φάγῃ τὰς προσφορὰς ἀλειτουργήτους, ἐπιτίμιον ἔχει χρόνον ἕνα μετανοίας». **γ)** Τὸ θηλ. *ἀλειτούργητη* Θράκ. (Σηλυβρ. Τσανδ.) καὶ οὐδ. *ἀλειτούργητο* Ἤπ. (Δρόβιαν.) Θράκ. (Τσανδ.) οὐσ., ἀραβόσιτος, ὅστις δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν παρασκευὴν ἄρτου τῆς λειτουργίας, διότι οὗτος πρέπει νὰ εἶναι καθαρὸς ἐκ σίτου (τὸ θηλ. κατ' ἔλλειψιν τοῦ οὐσ. προσφορὰ ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς τὴν προσφοράν, ἡ ὁποία δὲν παρεσκευάζετο ἐκ σίτου καθαροῦ καὶ ἑπομένως δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν τέλεσιν λειτουργίας, βραδύτερον δὲ κατήντησε νὰ σημαίνῃ τὸν ἀραβόσιτον, ὅστις εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀκατάλληλος εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, τὸ δὲ οὐδ. ὁμοίως κατ' ἔλλειψιν τοῦ οὐσ. ἀλεύρι, ὁποῖον ἐνν. τὸ ἐξ ἀραβοσίτου): *Ἔχει μέσα καὶ ἀλειτούργητη τὸ ἀλεύρι* Σηλυβρ. **δ)** Ὁ μὴ μεταβαίνων εἰς τὸν ναὸν πρὸς ἀκρόασιν τῆς θείας λειτουργίας καὶ γενικῶς ὁ ἐξ ἀδιαφορίας παραμελῶν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων Ἰων. (Κρήν.) Κάλυμν. Μεγίστ. Νίσυρ. Πελοπν. (Ἀρκαδ. Λακων. Λάστ. Μεσσ. κ. ἀ.). Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ἀ.: *Χριστιανὸς ἀλουτρούητος* Νίσυρ. **ε)** Ὁ μηδὲν ἱερὸν καὶ ὅσιον ἔχων, ὁ σκληρός, ἄσπλαχνος, φιλάργυρος καὶ γενικῶς ὁ ἀλιτήριος, ὁ μεστὸς πάσης κακίας Ἀθῆν. Ἄνδρ. Ἤπ. Θεσσ. Κάσ. Κρήτ. Μεγίστ. Πελοπν. (Ἀρκαδ. Γορτυν. Λακων. Λάστ. Συκεὰ Κορινθ. κ. ἀ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ἀ.: *Βρὲ τὸν ἀλειτούργητο - τὴν ἀλειτούργητη!* (ἔκφρασις ἀποστροφῆς καὶ ἀπεχθείας) Ἀθῆν. Πελοπν. κ. ἀ. *Τί ἀλειτούργ'γους κόσμους εἶνι μὴ ρουτᾶς!* Αἰτωλ. *Σοῦ 'ν' ἕνας ἀλειτούργ'γους, ὅ,τ' νὰ χαλέψ'ς, πουτὲ δέ σ' δίν' τίπουτα* αὐτόθ. *Τί πιὸ μέν'ς ἀπ' ἀλειτούργ'γου ἄνθρουπου!* αὐτόθ. ‖ Ἆσμ.

Γιὰ 'ἐς τὴν ἀλειτρούητη, λόγια ποῦ μοῦ τὰ λέει!
ἄμε, καλή, κι ὡς μ' ἤκαψες, πάντα καμένη νά 'σαι!

('ἐς = δές, ἰδὲ) Κάσ. Πβ. *ἀμετάλαβος*. **ς)** Μεταφ. ὁ βόρειος ἄνεμος (ὠνομάσθη οὕτω διὰ τὴν σφοδρότητά του καὶ τὸ δριμὺ ψῦχος) Μακεδ. (Θεσσαλον.) **2)** Ἐνεργ. ὁ μὴ ἐκτελέσας τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐπὶ ἱερέως Λυκ. (Λιβύσσ.) Σῦρ. (Ἑρμούπ.) κ. ἀ.): *Ὁ παππᾶς ἔφυγε ἀλειτούργητος* Ἑρμούπ. ‖ Παροιμ. *Παρὰ παππᾶς σκοτωμένους κάλλια παππᾶς ἀλειτούργητους* (προτιμότερον νὰ μὴ λειτουργήσῃ ὁ ἱερεὺς παρὰ νὰ φονευθῇ, ἤτοι δύο κακῶν προκειμένων τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον. Εἰς τὴν παροιμ. πάντως ὑπόκειται διήγησίς τις) Λιβύσσ.

ἀλείφης ἐπίθ. Ἰόνιοι Νῆσ.

Ἐκ τοῦ ῥ. *ἀλείφω*.

Ὁ ἔχων τὴν ἰδιότητα νὰ ἀλείφεται: Παροιμ. *Ἀλείφης ἕν' ἀβγὸ ἔφαγε κι ἀλείφτηκε ὡς τὸν κόλο* (ἐπὶ τοῦ φύσει ἀδεξίου καὶ ῥυπαροῦ, ὅστις δὲν δύναται νὰ διατηρήσῃ ἑαυτὸν καθαρόν, καταρρυπαίνεται δὲ καὶ ἂν ἓν ᾠὸν λάβῃ εἰς χεῖρας, ἢ ἐπὶ τοῦ ἀναστατοῦντος τὰ πάντα πρὸς ἐκτέλεσιν ἀσημάντου ἔργου. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,446).

ἀλειφτήρι τό, *ἀλειφτήριν* Πόντ. (Οἰν.) *ἀλειφτῆρι* Πόντ. (Οἰν.) —Λεξ. Βλαστ.

Ἐκ τοῦ ῥ. *ἀλείφω*. Πβ. καὶ ἀρχ. οὐσ. *ἀλειπτήριον*.

Τεμάχιον ἐριούχου ὑφάσματος, διὰ τοῦ ὁποίου σαπωνίζουν τὸ σῶμα οἱ λουόμενοι Πόντ. (Οἰν.) Πβ. *σαπουνιστήρι*.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ